

MÜLGA KAÇAKÇILIK FİİLLERİNİN, GÜMRÜK KANUNUNDA DÜZENLENMESİNİN HUKUKİ SONUÇLARI

Sami CEYHAN*
Serkan GÖKTAŞ**

Özet

6455 sayılı Gümrük Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 11/4/2013 tarihinde yürürlüğe girmesiyle, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu mülga 3 ve 6'ncı maddelerinde yer alan kaçakçılık kabahatleri 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na aktarılmış, böylece Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na göre yürütülmeye devam edilen bir çok soruşturma ya da dava fail lehine sonuçlanırken, ileriki uygulamalar açısından Gümrük Kanunu'ndaki idari yaptırımların ağırlaştırıldığı izlenimi oluşmuştur.

31/8/2011 tarihinde Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'ndaki fiiller dışında kalan gümrük vergileri alacakları ile Gümrük Kanunu'nda ve ilgili diğer kanunlarda öngörülen cezalarda gümrük idareleri ile yükümlüler arasındaki uzlaşma hükümleri, 6455 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesiyle mülga kaçakçılık fiilleri için de söz konusu olmaya başlamıştır.

Makalemizde, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda düzenlenen mülga kaçakçılık fiillerinin Gümrük Kanunu'na aktarılması ile oluşan yeni hukuki durum, idari yaptırımlardaki farklılaşma ve bu fiillerin uzlaşmaya konu olmaları yönüyle ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kaçakçılık, uzlaşma, suç, kabahat, kast ve kusur.

JEL Sınıflandırma Kodları: K23, K34, G38

Abstract

Along with the go in to the effect of the 6455 coded Customs Law and the Amendments to Some Laws on 11th April 2013, the misdemeanors which are laid down in obsolete article 3 and 6 of 5607 coded Smuggling Law are transferred to 4458 coded Customs Law, thus, meanwhile some continuing conducting investigations or lawsuits results for the benefit of perpetrators, it is given an impression that the administrative enforcements in Customs Law are aggravated in terms of the future implementations.

After the Customs Conciliation Regulation put into effect on 31th August 2011, conciliation provisions between the on credits of customs duty which are exclusive of Anti-Smuggling Law and the penalties laid down in Customs Law and concerned other laws are in question for obsolete smuggling acts after the 6455 coded law goes in to effect.

* Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi

** Gümrük ve Ticaret Müfettişi

In the article, the new judicial case with obsolete smuggling deeds that are arranged in the Anti-Smuggling Law and transferred into Customs Law, changes in the administrative enforcements and these acts are covered in terms of being subjected to the provision.

Key words: *Smuggling, reconciliation, felony, misdemeanor, deliberate and fault.*

JEL Classification Codes: K23, K34, G38

Giriş

765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nda "cürüm" olarak kabul edilen suç ve kabahatler, 2006 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda "suç" ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nda "kabahat" olarak düzenlenmişti. Genel ceza yasalarındaki bu düzenlemeye paralel olarak özel ceza yasaları da gözden geçirilmiş, bu kapsamda 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer alan kaçakçılık fiilleri yaptırımlarına göre suç ve kabahat olarak yeniden ele alınmıştı. Kaçakçılık fiillerinin "kabahat" olarak değerlendirildiği söz konusu düzenlemeler ise Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun ruhuna uygun düşmemiş, çeşitli çevrelerce eleştiri konusu edilmişti.

Ancak, 2013 yılına gelindiğinde; Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan kabahat fiillerinin birçoğunun ya da benzerlerinin 4458 sayılı Gümrük Kanununda kabahat olarak düzenlenmiş olması, dolayısıyla aynı fiil için hem idari hem de adli yargılama hükümlerine göre takibata geçilmesi bu düzenlemenin bir kez daha gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır. Kaldı ki, 5607 sayılı Kanunda yer alan kabahatlerin ancak kasten işlenebileceği hükme bağlanmışken, 4458 sayılı Kanunda benzer nitelikteki fiiller taksirle işleme yeterli sayılmıştır. İdari ve adli yargı sürecinin uzaması, davaların kamuya olan maliyetinin artması gibi bir kısım sonuçlar da yeni bir düzenleme yapılmasında etkili olmuştur.

Bu gerekçelerle, 6455 sayılı Gümrük Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnameler-

de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile söz konusu fiiller Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundan çıkarılarak Gümrük Kanunu'na aktarılırken, bu kez de tartışmalar farklı bir boyut kazanmıştır. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu suç yasası kimliğine yeniden kavuşmuşsa da bu düzenlemeler "kast" ve "taksir" ile işlenen iki ayrı fiilin aynı idari yaptırımlara konu edilmesine yol açmıştır. Özellikle yargı safhasında bulunan kaçakçılık kabahatlerinde zımnî af söz konusu olmuştur. Kaldı ki, adli mercilerce gümrük idarelerine gönderilen dosyalarda Gümrük Kanununa göre zamanaşımı sürelerinin dolmuş olması bu davaların düşmesine sebep teşkil etmiştir.

1. Gümrük Kanunu'na aktarılan mülga kaçakçılık kabahatleri

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3'üncü maddesinin mülga (8), (9), (10), (11), (13), (15)'nci fıkraları ile 6'ncı maddesi (1) nci fıkrası, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 234, 235, 236, 238 ve 239'uncu maddelerinde düzenlenmiş, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (16)'nci fıkrası ile 6'ncı maddesinin (2) nci fıkrası ise anılan yasa metninden çıkarılmakla beraber Gümrük Kanunu'na da aktarılmamıştır. Söz konusu düzenlemelerle Gümrük Kanununda daha önce aynı fiiller için öngörülen idari yaptırımlarda para cezası tutarlarında önemli artışlar meydana gelmiştir.

1.1. 6455 sayılı Kanunla değişmeden önce Gümrük Kanunu'nda yer alan fiiller;

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun mülga 235'inci maddesinde, antrepo ve geçici depolama yerlerindeki eşyanın gümrük idaresinin izni olmadan değiştirilmesi ya da bu yerlerden çıkarılmasında eşyanın ithalat veya ihracat vergilerinin yanı sıra vergilerinin üç katı para cezası gerektiren fiil; 5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesi mülga (8) inci fıkrası paralelinde, 4458 sayılı yasanın meri 236'ncı maddesinde sadece serbest dolaşımda bulunmayan eşya için gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası olarak yeniden düzenlenmiştir.

Yine, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun mülga 238'inci maddesinde, dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi ile geçici ithalat rejimine ilişkin hükümlerin ihlali halinde eşyanın gümrük vergileri tutarının iki katı para cezasını gerektiren fiil; 5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesi mülga (9) uncu fıkrası paralelinde yapılan değişiklikle Gümrük Kanunu'nun meri 238'inci maddesinde, söz konusu rejim hükümlerinin ihlali halinde eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı para cezası şeklinde değiştirilmiştir.

Böylece idari para cezalarının hesaplanmasında; Gümrük Kanununun mülga maddelerinde gümrük vergileri, meri maddelerinde ise gümrüklenmiş değer esas alınmıştır. Gümrüklenmiş değer, ithal eşyası için eşyanın CIF kıymeti ile gümrük vergileri toplamı, ihrac eşyası için FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamı olduğu göz önünde bulundurulduğunda cezalarda önemli miktarda artış olduğu söylenebilmektedir. Bu hususu örneklemek gerekirse; ÇHC'nden getirilen anti-damping ve ilave gümrük vergisine tabi 100 bin dolar değerindeki eşyada toplamda % 10 vergi bulunduğu farz edildiğinde, antrepodan gümrük idaresinin izni olmadan çıkarılan eşyada, değişiklik öncesi eşyanın vergileri toplamı olan 10 bin doların üç katı yani 30 bin dolar ceza uygulanırken, yeni düzenleme ile söz konusu ceza eşyanın gümrüklenmiş değerinin (CIF + gümrük vergileri=110) iki katına karşılık gelen 220 bin dolar olarak uygulanmaya başlanmıştır.

Esas itibarıyla Gümrük Kanunu'nda yapılan bu düzenlemelerin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu paralelinde olduğu görülse de, önceki yaptırımlara göre bir artış olduğunu söylemek mümkündür.

"Öngörülen müeyyideler, kabahat fiilinin sağladığı ekonomik menfaati giderecek/önleyecek şekilde belirlenmelidir. Yoksa, ekonomik faaliyetin sürdürülemez hale getirilmesi olmamalıdır. Kabahatte/idari ihlal için uygulanacak müeyyidede ana saikin önlemek olduğunu, suçta olduğu gibi cezalandırma olmadığını unutmamak

gerekir. Müeyyidedeki ölçünün caydırıcılığı sağlaması yeterli olmalıdır. Yine, kabahat fiillerinin Gümrük Kanunu'na alınmasından beklenen müspet sonucun sağlanabilmesi, her idarenin ben Kanunu böyle anlıyorum diyerek farklı işlem yapmaması ve uygulama birliğinin teminine de bağlı bulunmaktadır (Hamidoğulları, 2013)."

1.2. 6455 sayılı Kanunla, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'ndan Gümrük Kanunu'na aktarılan fiiller;

- 5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesi (10) uncu fıkrasında yer alan düzenleme, 4458 sayılı yasanın 235'inci maddesi 1 (a) ve (b) fıkrasına aktarılmış olup, genel düzenleyici idari işlemlerle ithalatı yasaklanan eşyanın ithalatında eşyanın gümrüklenmiş değerinin 4 katı idari para cezası; eşyanın değersiz, atık veya artık olması hali için öngörülen maktu para cezasının ise ton başına yirmibin TL den otuz bin TL ye ve bu eşyanın ambalajlı olması halinde kap başına dörtyüz TL den altıyüz TL ye çıkarılması,
- 5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesi (11) fıkrasında yer alan düzenleme, 4458 sayılı yasanın 235'inci maddesi 1 (c) fıkrasına aktarılmış olup, ithali lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi eşyanın yurda sokulmasında eşyanın gümrüklenmiş değerinin 2 katı idari para cezası, eşyanın değersiz, artık veya atık madde olması durumuna göre ise dökme ve kap olarak gelen eşyada Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda belirtilen maktu cezalarda artırıma gidilmesi,
- 5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesi (13) üncü fıkrasında yer alan düzenleme, 4458 sayılı yasanın 235'inci maddesi 2 (a,b) fıkralarına aktarılmış olup, genel düzenleyici idari işlemlerle ihracı yasaklanan eşyanın ihrac edilmesinde, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı para cezası; ihracı lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi eşyanın

gümrük idaresi yanıtılmak suretiyle yurda sokulmasında Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundaki eşyanın gümrüklenmiş değerinin yarısı kadar öngörülen idari para cezası ise Gümrük Kanununda eşyanın gümrüklenmiş değeri kadar idari para cezası,

- 5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesi (15) inci fıkrasında yer alan düzenleme, 4458 sayılı yasanın 239'uncu maddesi ikinci fıkrasında düzenlenerek, gümrük vergileri ödenmeksizin ihraç edilen eşyada, eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra iki katı idari para cezası,
- 5607 sayılı yasanın 6'ncı maddesi (1) inci fıkrasındaki düzenleme, 4458 sayılı yasanın 235'inci maddesi 3'üncü fıkrasında, zati ve hediyeelik eşya dışında olup yolcuların beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde ya da eşyası arasında veya taşıma araçlarında bulunan ya da başkasına ait olduğu halde kendi zati eşyası gibi gösterdikleri eşyanın gümrük verilerinin iki kat olarak alınarak sahibine teslimi,

Öngörülmüşken,

5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesi 16'ncı fıkrasında yer alan ihracatın aracı şirket üzerinden gerçekleştirilmesi halinde 3'üncü maddede yer alan ceza yaptırımlarının imalatçı ve tedarikçiler hakkında da uygulanacağı, yasanın gerektirdiği nezaret görevini yerine getirmeyen aracı şirket yetkililerine malın gümrüklenmiş değerinin yarısı kadar idari para cezası verilmesi; ayrıca 6'ncı maddesi ikinci fıkrasında eşyanın yolcular tarafından gümrükten kaçırmak maksadıyla saklanmış ya da gizlenmiş halde bulundurulduğunun tespiti halinde öngörülen eşyanın gümrük vergilerinin üç kat alınıp sahibine teslim edilmesi; hükümlerinin 5607 sayılı yasadaki çıkartıldığı ancak Gümrük Kanununda düzenlenmediği, o halde söz konusu fiillerin tespitinde duruma göre 5607 sayılı yasanın 3'üncü maddesine ya da 4458 sayılı yasadaki yer alan düzenlemelere göre hüküm tesis edilmesinin uygun olacağına değerlendirilmiş olabileceği,

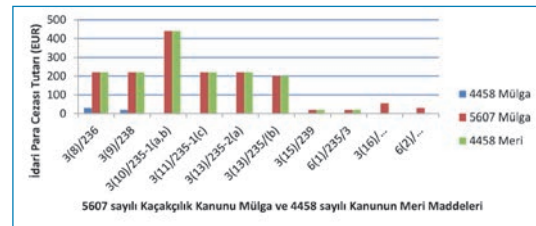
Diğer yandan Gümrük Kanunu'nun 235'inci maddesi 5'inci fıkrasında, Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ve transit rejim beyanında bulunulan serbest dolaşımda olmayan eşyanın, beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı cinsten olduğunun tespiti halinde, farklı çıkan eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilmesine hükümlendiği, söz konusu düzenlemenin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundan aktarılan düzenlemelerden olmadığı, esas itibarıyla transit rejiminde belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya tespit edilmesi halinde uygulanacak cezanın tayini açısından varolan bir boşluğun giderilmesine yönelik bir düzenleme olduğu, diğer taraftan bu düzenlemenin kaçakçılık kastı ile işlenen fiillerde 5607 sayılı yasanın halen yürürlükte olan 3'üncü maddesi (3) üncü fıkrasındaki hükmü ortadan kaldırmadığı, sözkonusu fıkrada *"Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."* hükmüne yer verildiği,

Görülmektedir.

2. 6455 sayılı Yasa ile mülga kaçakçılık kabahtlarının Gümrük Kanunu'na aktarılmasının hukuki sonuçları

2.1 Mülga ve meri mevzuatta yer bulan idari para cezalarının mukayesesi

Tablo 1 (Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu mülga ve Gümrük Kanunu meri idari para cezaları)

Tabloda, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun yürürlükten kaldırılan 3(8) ila 6(2) maddelerinin, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na aktarılması sonucunda bu yasaların mülga ve

meri maddelerinde düzenlenen “idari yaptırımlardaki değişiklikler” gösterilmiştir. Dikey düzlemde, idari para cezasına konu eşyanın 100 EUR ve gümrük vergilerinin de %10, dolayısıyla ithalat/ihracat eşyasının gümrüklenmiş değerinin 110 EUR olduğu varsayılmıştır. İthalat ya da ihracat yasaklamalarına konu eşyada gümrük vergilerinden bahsedilemeyeceğinden bu tür eşyanın gümrüklenmiş değeri 100 EUR kabul edilmiştir.

Değişiklikten önce Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun sadece mülga 3(8) ve 3(9) maddelerinde yer alan fiillerin benzerleri Gümrük Kanunu’nun mülga maddelerinde düzenlenmişken, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun mülga 3(16) ve 6(2) maddeleri hariç diğer kabahat nevinden fiiller 6455 sayılı Yasa ile Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’ndan Gümrük Kanununa aktarılmıştır. Gümrük Kanunu’nda yapılan bu düzenlemeyle, söz konusu fiillere ilişkin idari yaptırımlar Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda olduğu gibi eşyanın gümrüklenmiş değeri üzerinden hesaplanır olmuştur.

Tablodaki verileri bir örnekle açıklarsak; örneğin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun mülga 3(8) maddesinde düzenlenmiş olan fiilin Gümrük Kanunu’nun 235’nci maddesinde düzenlenmesiyle ilgili olarak; eşyanın CIF değerinin 100 EUR, Gümrük Vergilerinin %10 ve Gümrüklenmiş Değerinin 110 EUR olduğunu varsaydığımızda, Gümrük Kanunu’nun mülga 235’inci maddesinde idari para cezası gümrük vergilerinin 3 katı yani 30 EUR’dur. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun mülga 3(8) inci maddesinde ise idari para cezası eşyanın gümrüklenmiş değerinin 2 katı olup 220EUR’dur. Bununla birlikte 6455 sayılı yasa ile getirilen düzenlemeyle söz konusu fiil sadece Gümrük Kanunu’nda ele alınmış ve idari yaptırım Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’ndaki gibi eşyanın gümrüklenmiş değerinin 2 katı yani 220EUR olarak belirlenmiştir.

2.2 Adli yargıdaki kaçakçılık kabahatlerine ilişkin dosyaların hukuki durumu

6455 sayılı Yasa ile yapılan düzenleme, önemli ekonomik yaptırımlar getirmiş, Kaçakçılıkla

Mücadele Kanunundaki düzenlemeye nazaran daha etkili sonuçlar alınması hedeflenmiştir. Bununla birlikte kamu alacağının sadece idari yönden yani gümrük idareleri tarafından hızlıca tahsiline kapı açılmıştır. Yine adli yargı süreci ile birlikte gümrük idareleri aleyhine devam eden yüzlerce dava dosyası sonuçlandırılmak üzere gümrük idarelerine gönderilmiştir. Böylece adli yargıda gümrük kaçakçılığına ilişkin dava dosyalarında önemli bir rahatlama meydana gelmiştir.

Diğer yandan, söz konusu fiilleri kasten işleyen failer hakkında, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında takibat yapılabilmesi imkânı tamamen ortadan kalkmış, birçok dava Gümrük Kanunu’ndaki zamanaşımı süreleri geçtiğinden takibatsız kalmıştır.

Diğer yandan, Gümrük Kanunu’na aktarılan fiillere ilişkin sahte belge düzenlendiğinin tespiti halinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na göre işlem yapılacak olması dikkate değer bir durumdur. Zira yükümlüsüne idari para cezası gerektiren fiile ilişkin diğer yandan sahte belge düzenlendiği gerekçesiyle hapis cezası verilmesi söz konusu olacaktır. Örneğin standart dışı bir eşyanın standarda uygunmuş gibi ya da lisansa tabi bir eşya lisansa tabi değilmiş gibi işlem yapılması maksadıyla sahte belge düzenlenmesi halinde sahte belgeye ilişkin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında işlem yapılması söz konusu olacaktır. Bu durum, gümrük idarelerinin her bir olayı bir “yargıç hassasiyet”iyle değerlendirmelerini ve söz konusu benzer durumların belirlenmesi halinde olayı ve belgelerini Savcılıklara iletmeleri “yükümlülüklerini” arttırmıştır.

Yine örneğin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun 3’üncü maddesi mülga (10) uncu fıkrasında, genel düzenleyici idari işlemlerle ithali yasaklanan eşyanın kasten yurda sokulması da Gümrük Kanunu’na göre idari yaptırıma konu olabilecektir. Ancak söz konusu fiilin kabahat olarak Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa aktarılmasında olduğu gibi tamamıyla Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundan çıkarılarak Gümrük Kanununa aktarılması da yeterli ve yerinde bir düzenleme olarak kabul edilmemelidir.

İthalatta getirilen yasaklamaların, salt bir genel düzenleyici idari işleme konu olmadığı bilinmektedir. Bu itibarla, çoğunluğu itibarıyla uluslar arası anlaşmalara dayanarak çıkarılan genel düzenleyici idari işlemlerinin farklı bir yaptırma konu edilmesi uygulamada pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla kanuna ya da genel düzenleyici idari işleme konu olan yasaklamaların suç ya da kabahat olarak ayrılmasında isabet bulunmamaktadır. Bu durumda, ithali yasaklanan eşyanın bağlı olduğu genel düzenleyici idari işlemin kaynağının uluslar arası bir anlaşma ya da sözleşmeye dayandığı durumlarda Anayasa'nın amir hükmüne göre uluslar arası sözleşmeler kanun hükmündedir düsturuna uygun karar vermek gerekmektedir.

Bu bağlamda, örnek vermek gerekirse; Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İthaline İlişkin Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan «Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İthaline İlişkin Tebliğ (İthalat: 2013/17)» eki listesindeki eşyanın ithalatı yasaktır.

Tüm bu hususlar yanında, mülga Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda düzenlenen suçlar ve kabahatlerde teşebbüs, Gümrük Kanununda yer alan fiiller için de uygulanacaktır. Örneğin; ithalatta serbest dolaşıma giriş rejimine ilişkin beyannamenin tescili gümrük yükümlülüğünün başlamasında esas kabul edilmekle beraber, sistem üzerinden tescil olan beyannamenin ekleri ile birlikte gümrük idaresince onaylanması resmi olarak gümrük işlemlerinin başlamasında esas olduğundan bu andan itibaren sorumluluk başlayacaktır. Gümrük Kanunu'nun 63 ve 64'üncü maddelerinde yer alan istisnai durumlar dışında beyannamede düzeltme ya da iptal yapılamayacağı açıkça düzenlenmiştir. Bu kapsamda, gümrük idarelerince beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmiş olduğu hallerde, muayenenin sonucu alınmadan beyannamenin iptaline ilişkin talep kabul edilmez. Beyannamenin iptali ise cezai sorumlulukları ortadan kaldırmaz. Yine beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesinden, söz ko-

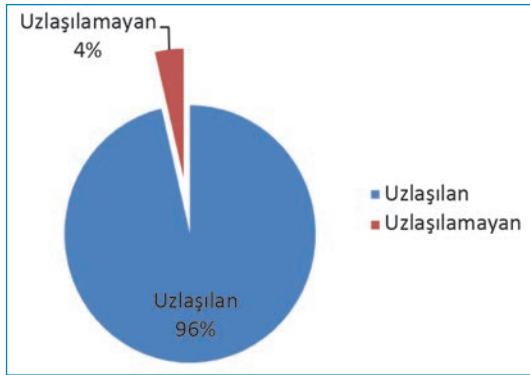
nusu bilgilerin yanlış olduğunun tespit edilmesinden, 73 üncü madde hükümleri saklı kalmak üzere, eşyanın teslim edilmesinden, sonra beyannamede düzeltme yapılmasına izin verilmez. Bu düzenlemeler, gümrük onayı ile birlikte muayeneye sevk edilen eşya için gümrük vergileri ödenip teslim alınmış olmasa da cezai durum oluşması halinde gereğine tevessül edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla Gümrük Kanununda açıkça belirtilmemişse de cezai sorumluluk, tescil olunan beyannamenin ekleri ile birlikte gümrük kabul (onay) memuruna sunulması ve bu memurca sistemde ve beyanname üzerinde onay işleminin gerçekleştirilmesi ile başlayacaktır.

3. Mülga kaçakçılık kabahatlerinde uzlaşma müessesesi

Gümrük Kanunu'nun 244'üncü maddesinde 13/2/2011 tarihli yapılan düzenlemeyle beyana göre tespit edilen farklılıklara ilişkin tebliğ edilen gümrük vergileri alacakları ile bu Kanunda ve ilgili diğer kanunlarda öngörülen (yani takibi gümrük idaresince yerine getirilen) cezalar hakkında; yükümlü veya ceza muhatabı tarafından, söz konusu eksiklik veya aykırılıkların kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten veya kanun hükümlerini yanlış yorumlamaktan kaynaklandığı veya yargı kararları ile idarenin ihtilaf konusu olayda görüş farklılığının olduğunun ileri sürülmesi durumunda, idare bu maddede yer alan hükümler çerçevesinde yükümlüler veya cezanın muhatabı ile uzlaşabileceği; uzlaşma talebinin, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde, henüz itiraz başvurusu yapılmamış gümrük vergileri ve cezalar için yapılacağı, uzlaşma talebinde bulunulması ve bu konuda görüşmelerin yapıldığı sürece, itiraz veya dava açma süresinin duracağı, uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde yeniden uzlaşma talebinde bulunulamayacağı; gümrük vergileri ve cezalarına ilişkin fiilin, 5607 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde yer alan kaçakçılık suçları ile ilişkili olması halinde ise uzlaşmaya gidilemeyeceği; hüküm altına alınmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Şubat/2013 te açıklanan verilere göre; 2012 yılı içerisinde İpek-yolu, Doğu Karadeniz ve Fırat Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlükleri hariç diğer tüm Bölge Müdürlüklerinde uzlaşma görüşmesi yapılmıştır. Bu süre zarfında, Merkezi Uzlaşma Komisyonu ile 13 adet Bölge Müdürlüğü Uzlaşma Komisyonu nezdinde gerçekleştirilen toplam 3351 görüşmeden 3228 tanesi uzlaşma ile sonuçlanmıştır. Merkezi Uzlaşma Komisyonu ile Bölge Müdürlükleri Uzlaşma Komisyonlarına 2012 yılında toplam 100.478.680,08 TL'lik alacak için uzlaşma talebinde bulunmuş olup toplam beyanname, ek tahakkuk ve ceza kararları açısından bir değerlendirme yapılacak olunursa, 21.896 beyanname konusu 20.592 ek tahakkuk ve ceza kararı için bu süreçte uzlaşmaya varılmıştır.

Tablo 2: 2012 yılı uzlaşma istatistikleri - uzlaşma başvuru sayısı açısından

Kaynak: GTB Gümrük Uzlaşma İstatistikleri 2012

Tabloda; gümrük idarelerinin uzlaşma talebinin yükümlüler nezdinde kabul gördüğü itiraza ya da dava sürecine konu edilmediği görülmektedir. Ancak uzlaşmaya konu edilen dosyalar muhteviyatı, gümrük vergileri ve cezalarının % kaçında uzlaşıldığı hususu gizlilik gereği açıklanamamıştır.

Gümrük Kanunu'nun 244'üncü maddesinde yer verilen uzlaşma hükümleri Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği'nin 31/8/2011 tarihinde yürürlüğe girmesiyle uygulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte, bu alacaklara ilişkin uzlaşma tarihine ka-

dar gerçekleşen gecikme zamları uzlaşma kapsamı dışında tutulmuştur. 2013 yılında getirilen son düzenlemelerle, tahsilat aşamasına kadar ki alacaklar uzlaşmaya konu edilebilmektedir.

Anılan Kanununun 244'üncü ve Uzlaşma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yapılan düzenlemelerde uzlaşma komisyonlarınca düzenlenen uzlaşma tutanaklarının kesin olduğu ve gümrük idaresince derhal yerine getirileceği, tutanakla tespit edilen hususlarda komisyonun çalışma ve işlemlerinin dava konusu edilemeyeceği gibi hiçbir mercie şikayet veya itirazda bulunulmayacağı, herhangi bir idari inceleme, araştırma ve soruşturmaya konu edilemeyeceği ve komisyon çalışmalarının gizli olduğuna hükümlenmiştir.

Yapılan son düzenlemelerle, gümrük idarelerinin bir nevi yargı fonksiyonu görmesi beklenmektedir. Böylece gümrük idareleri sadece vergi ve cezalarının takip ve tahsilini değil, aynı zamanda söz konusu vergi ve cezalarının 31/8/2011 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük Uzlaşma Yönetmeliğine göre sonuçlandırılmasında da yetkili hale gelmiştir.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan fiillerin ancak kastla işlenmesi mümkünken, Gümrük Kanununda kusur yeterli görülmüştür. Gelinek noktada, Gümrük Kanununda düzenlenen mülga kaçakçılık fiillerinin bundan sonra kastla işlenip işlenmediğine bakılmaksızın bu yasaya göre cezalandırılması gerekmektedir. Ancak bu fiillerin kusurla işlenen fiillere göre ayrı idari yaptırımlara konu olması ayırımına gidilmemiştir.

Başka bir ifadeyle, kast ya da kusurla işlenen fiiller için aynı yaptırımın uygulanması söz konusu olmuştur. İşte tam bu noktada, uzlaşma komisyonu devreye girerek her bir komisyon üyesi yargıç gibi görev yapar duruma gelmiştir. Komisyon üyelerinin işlenen fiilin kasten ya da taksirli olarak işlenmesi durumuna göre uzlaşma oranını adilane belirlemekte vicdani sorumlulukları bulunmaktadır. Ancak bu sadece bir öngörü olup, tüm idarelerdeki komisyon üyelerinin aynı hassasiyetle olaya yaklaşmalarını beklemek, konu kamu alacağı olduğunda ve doğru ile yan-

Işın ayırt edilmesi gerekliliği karşısında makul bir talep olacaktır.

Diğer taraftan kast ve taksirle işlenen ayrı, fakat aynı kanun maddesine temas eden fiillerle ilgili olarak idarelerin aynı oranlarda uzlaşmaya gidip gitmedikleri bilinmemektedir. Özellikle de uzlaşma detaylarının açıklanmasının mümkün bulunmadığı hatta açıklanmasının gizliliği ihlal olarak kabul edildiği bir sistemde suistimallerin ya da ihmallerin olması veya önemsememeden kaynaklı sonuçların doğması beklenebilir.

Bu durum idari yönden zamanaşımına uğrayan davaların düşmesine ya da takibatın ortadan kalkmasına neden olmuştur.

Diğer taraftan, Gümrük Kanunu'nun 234'üncü maddesinde yer alsa da, aynı zamanda kaçakçılık suçu niteliğinde olan fiiller uzlaşmaya konu olamamaktadır. Adli yargılama sonucunda be-
raatle sonuçlanan davaların ise uzlaşmaya konu edilebileceği yönünde bir düzenleme mevcut değildir. Örneğin Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu-

nun 3'üncü maddesi (2) nci fıkrasında kısmen ya da tamamen vergi ödenmeksizin sahte belge ile Türkiye'ye eşya ithalatında hem kaçakçılık hem de Gümrük Kanununa göre adli ve idari yönden takibat yapılmaktadır.

"5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun uzlaşma kapsamı dışında tutulması şüphesiz ki doğrudur. Bununla birlikte, bazı durumlarda hem 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa hem de Gümrük Kanununa göre işlem yapıldığı için Gümrük Kanunu uygulaması uzlaşma kapsamı dışında kalmaktadır. Hâlbuki 5607 sayılı Kanuna göre cezai bir sonuç ortaya çıkması halinde geçersiz olmak ve uzlaşma konusu tutar ilgisine iade edilmek üzere ceza Gümrük Kanununa giren yönü itibarıyla uzlaşma konusu edilmelidir. Mevcut uygulama 5607 sayılı Kanuna göre cezanın gündeme gelmeyeceği durumlarda kişinin uzlaşmadan yararlanmasına yol açmaktadır (Gökçelik, 2013:109)."

Sonuç

11/4/2013 tarihinde yürürlüğe giren 6455 sayılı Yasayla, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3'üncü ve 6'ncı maddeleri mülga fıkralarında düzenlenen kabahat nevinden kaçakçılık fiilleri aynı ya da çok yakın içerikle Gümrük Kanunu'na aktarılmıştır.

Bu düzenleme ile bazı fiillerde mükerrerliğin ortadan kalkması sağlanmış, aynı zamanda adli yargıda görülen davaların gümrük idarelerince sonuçlandırılmasının yolu açılmıştır. Kaldı ki, anılan düzenlemelerin yürürlüğe girmesiyle çok sayıda dava dosyası gümrük idarelerine gönderilmiş, uzlaşma sisteminin de yürürlüğe girmesiyle önemli vergi ve ceza kayıpları kısa zamanda telafi edilir hale gelmiştir. Ancak bu davalardan birçoğu idari yönden zamanaşımına uğramıştır.

Düzenleme ile vergi farklarına göre hesaplanan para cezalarının, gümrüklenmiş değer üzerinden hesaplanmaya başlamasıyla yaptırımlarda önemli miktarsal artış meydana gelerek yükümlülerin işlerinde çok daha hassasiyet göstermeleri gerektiği hatırlatılmış, diğer taraftan kast ve taksirle işlenen fiillerin Gümrük Kanununda aynı maddede düzenlenir hale gelmesi nedeniyle her iki durumda aynı yaptırımın uygulanması gibi bir nispetsizlik ortaya çıkmıştır. Bu durum, kast ve kusur ayırımının gümrük uzlaşma komisyonları tarafından takdir edilmesini ve ancak bu şekilde hakkaniyetine uygun bir kararla kasta bağlı işlenen fiillerin kusurla işlenen aynı fiillere göre daha ağır bir ceza oranında uzlaşmasını gerekli kılmıştır.

Gümrük Kanununda yer alan uzlaşmaya konu tüm fiillerde, her bir uzlaşma komisyonunun kendine özgü değerlendirme kriterleri bulunmaktadır. Zira bu yönde açıklanan herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Nihayetinde aynı fiille ilgili cezada %5 ya da %70 lere varan oranlarda firmalarla uzlaşabilmesi mümkündür. Burada önemli olan bu konuda taban kriterlerinin olmasıdır. Dolayısıyla önemli nispetsizliklerin orta-

ya çıkması ve adil değerlendirme yapılamaması söz konusu olabilecektir. Komisyonların kendi içinde aynı olayda farklı uzlaşma oranlarını uygulamasının yanında komisyonlar arasında da önemli farklılıklarla karşı karşıya kalılabilecektir.

Ne var ki, Gümrük Uzlaşma Yönetmeliğinin 21'nci maddesine göre uzlaşma komisyonlarında vazifeli personelin tüm çalışmaları ve işlemleri hakkında yükümlü veya cezanın muhatabı ya da idare tarafından dava açılmaması, hiçbir mercie şikayet veya itirazda bulunulamaması, herhangi bir idari inceleme, araştırma ve soruşturmaya konu edilememesi, geri verme ve kaldırma talebinde bulunulamaması komisyon kararlarının tartışılması için yeterli bir sebeptir.

Kaynakça

- HAMİDOĞULLARI, S.U. (2013). Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa 6455 Sayılı Kanunla Getirilen Değişiklik Ve Muhtemel Sonuçları. <http://www.igmd.org/kose-yazilari>. Erişim Tarihi. 16.10.2013.
- PARLATAN, A. 2013/7 Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İthalatına İlişkin Tebliğ. <http://www.orgtr.org/tr/kimyasal-silahlar-sozlesmesi-ekinde-yer-alan-kimyasal-maddelerin-ithaline-iliskin-teblig-ithalat-201317>, Erişim Tarihi. 08.12.2013.
- GTB (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı) (2013). 2012 Yılı Gümrük Uzlaşma İstatistikleri. <http://yeni.gtb.gov.tr/data/2012%20yılı%20uzlaşma%20istatistikleri.pdf>. Erişim Tarihi. 05.09.2013.
- GÖKÇELİK, C. (2013) "SEKTÖREL BAKIŞ". Gümrük & Ticaret Dergisi. Sayı:1. Cilt:1. s.109.
- 4458 sayılı Gümrük Kanunu (1999). 23866 sayılı T.C Resmi Gazete.
- 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (2007). 26479 sayılı T.C Resmi Gazete.
- 6455 sayılı Gümrük Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2013). 28615 sayılı T.C Resmi Gazete.
- Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği (2011). 28038 sayılı T.C Resmi Gazete.
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (2004). 25611 sayılı T.C Resmi Gazete.
- 765 sayılı Türk Ceza Kanunu. (1926). 320 sayılı T.C Resmi Gazete.